

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 1

БЕОГРАД 1932 ГОДИНЕ

КЊИГА 5

XLV РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 7 ЈУНА 1932 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО

ПРЕТСЕДНИК

Д-р КОСТА КУМАНУДИ

СЕКРЕТАР

АНТЕ КОВАЧ

Присутни сви Г. Г. Министри.

Почетак у 11,30 часова

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1. — Читање записника прошлог састанка;

2. — Интерпелација Др. Николе Никића и другова на Претседника Министарског савета о говору Јураја Деметровића, министра пољопривреде, на бановинској конференцији Ј. Р. С. Д. у Нишу;

3. — Отсуства народних посланика;

4. — Молбе и жалбе из народа;

5. — Разна акта;

6. — Питање народног посланика Др. Ивана Лончаревића и другова и одговор Министра финансија Др. Ђорђевића о разрезу течевине за 1931 годину у Сремској Митровици;

Дневни ред: 1. — Избор одбора за проучавање законских предлога о споразуму о клирингу са Републиком Аустријом и Швајцарском Конфедерацијом;

2. — Избор одбора за проучавање законских предлога о трговинском уговору са Републиком Аустријом и допунском споразуму уз уговор о трговини и пловидби са Краљевином Италијом;

3. — Избор одбора за проучавање законских предлога о конвенцијама за уређење радничких питања;

4. — Избор одбора за проучавање законских предлога о конвенцији за стварање међународног друштва за пољопривредни кредит, о конвенцијама и споразумима о режиму вода са Краљевином Румунијом и о конвенцији са Републиком Француском о преференцијалном поступању са југословенском пшеницом.

Претседник Др. Коста Кумануди: Отварам 45 редовни састанак Народне скупштине. Изволите чути записник претходног састанка.

Секретар Анте Ковач прочита записник 44 редовног састанка Народне скупштине.

Претседник Др. Коста Кумануди: Има ли ко од г.г. народних посланика какву приметбу на записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник је примљен. Прелазимо на саопштења. Изволите чути једну интерпелацију.

Секретар Анте Ковач саопштава: Г.г. др. Никола Никић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на Г. Претседника Министарског савета о говору г. Јураја Деметровића, Министра пољопривреде, на бановинској конференцији ЈРСД у Нишу.

Претседник Др. Коста Кумануди: Ова ће се интерпелација доставити Г. Претседнику Министарског савета. Изволите чути отсуства г.г. народних посланика.

Секретар Анте Ковач саопштава: Влада Милетић, народни посланик, моли за седам дана отсуства због хитних домаћих послова; Јосип Бенко, народни посланик, моли за 6 дана отсуства због болести; Др. Стане Рапе, народни посланик, моли за три дана отсуства због болести у породици.

Претседник Др. Коста Кумануди: Одобрава ли Народна скупштина тражена отсуства? (Одобрава). Објављујем да су тражена отсуства одобрена. Изволите чути молбе и жалбе.

Секретар Анте Ковач прочита ове молбе и жалбе: Марко Фуштар, из Кнежевића, моли за инвалидску потпору; Фатима Кољевић, удова, моли за тренутну помоћ новчану; Катарина Гутваји, из Бач. Петр. Села, моли за дејство да њеном мужу буде смањена

казна; Милорад В. Бошњаковић и др., из Ужице, моле да се Чедомиру Дринчићу, бив. каф. из Ужице, призна право на инвалидску потпору; Милутин Бакић, инвалид из Д. Височке, моли за инвалидску потпору; Марко Дамјановић, из Мијалића, моли за инвалидску потпору; Перса Аксентијевић, удова из Београда, моли да јој се додели стална месечна помоћ; Вељко М. Којић моли за сталну месечну помоћ или пензију као национални радник; Милица Ј. Лукић, удова из Београда, моли за сталну месечну помоћ; Марија Вукмановић, удова из Улциња, моли за регулисање удовичке пензије; Миљко Ф. Пантелић, из Дучановића, моли да му се додели инвалидска потпора; Даринка Јосифовић, удова из Београда, моли за инвалидску потпору; Сава Ђорђевић, из Београда, моли за сталну месечну помоћ; Никола Хајдуковић, Министар у пензији из Београда, моли да се Министар финансија овласти да може регулисати штету, која му је учињена од стране Турске државе почетком светског рата; Драгутин Митраковић, из Бања Луке, моли за сталну месечну помоћ као национални радник; Стеван Поштић, из Карловца, моли да му се додели имање, које му је неправедно одузето; Гина Јовић, удова из Г. Стојевца, стез Кривопаланачки, моли да јој се поново додели укинута инвалидска потпора; Михаило Ђирић из Суводола моли за инвалидску потпору; Борисав Димитријевић, из Брезовице, моли за новчану помоћ; Михаило Моловић, из Рактуше, моли за признање година службе; Димитрије Д. Радуловић, пензионер из Панчева, моли да му се поново удели укинута инвалидска потпора; Фрањо А. Штамбук, из Београда, моли за сталну месечну помоћ; Теодора Пап, удова из Новог Сада, моли за исплату разлике у пензији; Милатовић З. Вукале и други арендатори из Црне Горе жале се због укидања Закона о укидању аграрних односа у Црној Гори; Антон Шрамел, из Љубљане, жали се на решење о пензионисању; Вјекослав Мус, инвалид из Горње Сварче, моли за инвалидску потпору; Алојз Лаврић, инвалид, моли за инвалидску потпору; Милутин Радичевић из Каопа моли да му се додели новчану помоћ; Марија Матијаци из Шибеника моли за сталну помоћ; Станка Ј. Прелић, удова из Рогатице, моли да јој се исплати досуђена ратна штета; Олга Стилиновић, из Загреб, моли да јој се дозначи породична пензија; Славко Н. Поштешић, из Скопља, жали се на решење команданта жандармерије због отпуста из службе; Јанко Кремаковић, пензионер из Ваљева, моли да му се поврате чиновничка права, која му је Дршка Бановина разврстањем уништила; Алојз М. Струна, професор из Марибора, моли за признање година службе; Величко Трајковић из Доморовце моли за сталну месечну помоћ; Митар Ковачевић и други из Цветановца моле да буду ослобођени од полагања бановинских испита за руководе парних котлова; Тодор Соколовић, из Прилепа, моли за сталну месечну помоћ; Градско Начелство Нова Градишка моли да буде ослобођено од плаћања Бановинске таксе на бензин за поливање улица; Вељко М. Петровић, пензионер из Новог Сада, жали се због незаконитог пензионисања и других неправди; Пајо Михаиловић из Загреб, моли за сталну месечну помоћ; Асан А. Асовић, ковач из Цетиња, моли за тренутну новчану помоћ; Антон Бизјак, економ из Љубљане, моли да му се додели виша група; Љубомир А. Николић, свештеник из Штипа, моли при-

знање ратних година за пензију; Творница „Кабезо“, Карловац, моли да буде ослобођена од плаћања бановинске таксе на безалкохолна пића; Ђорђе М. Таповић, чиновник из Београда, жали се на одлуку Државног Савета, којом му је поништен Указ од 10 септембра 1928 године; Коста Киријадес, ратни инвалид из Битоља, моли за дејство да буде постављен за надзорника зграда и непокретног имања, које припада под управом Вардарске сталне војне болнице у Битољу; Иван Бошњаковић, из Загреб, моли за сталну месечну помоћ;

Прејседник Др. Коста Кумануди: Све ове молбе и жалбе упутиће се Одбору за молбе и жалбе. Изволите сада чути разна акта.

Секретар Анте Ковач саопштава: Друштво Црвеног Крста, Бијељина, изјављује са свога збора захвалност народу на указаној помоћи пострадалима од поплаве; Потсавез хотелијера, гостионичара и кафеција Моравске бановине из Ниша подноси своју резолуцију поводом доношења новог закона о трожарији; Потсавез хотелијера, гостионичара и кафеција Моравске бановине, из Ниша, подноси резолуцију о законском предлогу о сузбијању скупоће; Савез слушалаца Александровог универзитета у Љубљани подноси резолуцију о држављанској равноправности; Удружење стражарског особља Казених завода у Краљевини Југославији подноси предлог о побољшању положаја својих чланова;

Прејседник Др. Коста Кумануди: Сва се ова акта примају на знање. Прелазимо на усмена питања.

Има реч г. Министар финансија да одговори на питање народног посланика г. др. Ивана Лончаревића и другова о разрезу течевине за годину 1931 у Сремској Митровици.

Министар финансија Др. Милорад Ђорђевић: Господа народни посланици Др. Иван Лончаревић и Ловро Кнежевић упутили су ми следеће питање: „Господине Министре,

Цијели низ проту законитости и неправилности у разрезу течевине за годину 1930 и 1931 у граду Сремској Митровици.

Према Закону о непосредним порезима наређује да чланови Пореског одбора морају у извесном броју бити бирачи од градског заступства. Порески је одбор радио са таквим члановима које градско заступство никад није бирао.

Сасвим је природно, да су на наше жалбе излазиле од Управног суда осуде, које су ништиле решења рекламационих и пореских одбора. Ви сте сада Законом о изменама и допунама у Закону о непосредним порезима овлашћени да разрез течевине за годину 1931 продужите и на годину 1932 без предлога и рада пореских одбора. Јасно је, да је законодавац и овој прилици мислио само на такве разрезе, који су бар формално законити а не на такве, какви су у години 1931 били у Сремској Митровици, који су очито противни чл. 118 Закона о непосредним порезима. На очиглед оваквог стања ствари слободни смо вас, Господине Министре, зацитати да ли сте вољни изузетно од овлашћења § 15 Закона о изменама и допунама закону о непосредним порезима одредити у Сремској Митровици извршење новог разреза течевине за годину 1932.

Молиће Вас ит.д.“

Питање је од 12 априла 1932 године. Жељни израженој од г.г. посланика у овом њиховом питању удовољено је било већ пре него што је питање и упу-

ћено, јер је мојом наредбом од 7 априла 1932 године под бр. 28911 наређено преко Финансијских дирекција свима Пореским управама да се разрези течевине и за годину 1932 могу вршити нормално као и ранијих година. Према томе овлашћење које је добијено у Закону о изменама и допунама Закона о непосредним порезима није искоришћено и неће бити разуме се коришћено све док трају ванредне економске прилике у којима смо сад. (Бурно пљескање).

Прејседник Др. Коста Кумануди: Има реч народни посланик г. др. Лончаревић.

Др. Ивач Лончаревић: Ја благодарим господину Министру финансија на одговору и изјављујем да сам захвалан. Све је у реду.

Прејседник Др. Коста Кумануди: Прелазимо на дневни ред. Прва тачка дневног реда је: Избор одбора за проучавање законских предлога о споразуму о клирингу са републиком Аустријом и Швајцарском Конфедерацијом (два законска предлога). Поднета је само једна кандидатска листа потписана од довољног броја предлагача народних посланика. Изволите чути ову листу.

Секретар Анте Ковач прочита: Листа одбора за проучавање законских предлога о споразуму о клирингу са Републиком Аустријом и Швајцарском Конфедерацијом гласи овако: Ото Гавриловић, Стеван Каћански, Алекса Обрадовић, Никола Стајковић, Др. Добривоје Гер. Поповић, Др. Драгутин Костић, Др. Тома Смиљанић, Антон Крејчи. Др. Богумил Вошњак, Војко Куртовић, Милутин Јелић, Недељко Праљак, Анте Маштровић, Др. Владо Станишић, Вукашин Спасовић, Јакша Томић, Милан Добровић, Павао Матица, Драгутин Перко, Милан Буковић, Богољуб Кујунцић. Заменици: Станко Лончар, Др. Мирко Иванекић, Јордан Бабамовић.

Прејседник Др. Коста Кумануди: Пошто је поднета само једна кандидатска листа гласа се акламацијом. Прима ли Народна скупштина предложену листу? (Прима). Кандидатска листа је примљена.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: Избор одбора за проучавање законских предлога о Трговинском уговору са Републиком Аустријом и допунском споразуму уз уговор о трговини и пловидби са Краљевином Италијом. (Два законска предлога). Поднета је само једна кандидатска листа са довољним бројем предлагача народних посланика. Изволите чути ову листу.

Секретар Анте Ковач прочита: Листа Одбора за проучавање законских предлога о Трговинском уговору са Републиком Аустријом и допунском споразуму уз уговор о трговини и пловидби са Краљевином Италијом гласи:

Михаило Живанчевић, Стеван Ђирић, Љубиша Трифуновић, Јован Аранђеловић, Милан Стевановић, Мита Димитријевић, Милош Драговић, Расто Пустоелемшек, Антон Хајдињак, Др. Филип Лазаревић, Страхинја Борисављевић, Др. Будислав Гргур Анђелиновић, Јурај Дубоковић, Урош Недељковић, Јовиша Кандић, Хазим Чохаџић, Др. Буро Шурмић, Др. Милан Метикош, Др. Миленко Марковић, Живко Даниловић, Богољуб Кујунцић.

Заменици: Др. Људевит Ауер, Василије Трбић, Ђока Матић.

Прејседник Др. Коста Кумануди: Пошто је поднета само једна кандидатска листа, гласаће се акламацијом. Прима ли Народна скупштина предложену кандидатску листу? (Прима). Објављујем да је кандидатска листа усвојена.

Прејседник Др. Коста Кумануди: Пошто је једна кандидатска листа, гласаће се акламацијом. Прима ли Народна скупштина предложену кандидатску листу? (Прима). Објављујем да је предложена кандидатска листа примљена.

Тачка трећа: Избор одбора за проучавање законских предлога о конвенцијама за уређење радничког питања. Поднета је само једна кандидатска листа. Изволите је чути.

Секретар Анте Ковач: На листи су следећи чланови: Душан Живојиновић, др. Милан Секулић, Владимир Кретић, Аранђел Савић, Михаило Кретић, Др. Милослав Стојадиновић, Мита Димитријевић, Антон Церер, Фрањо Пахерник, Петар Иванишевић, Бранко Чорбић, Фрањо Господетић, Мустафа Мулалић, Фрањо Маркић, Ристо Ђокић, Др. Буро Остојић, Др. Мирко Дошен, Милан Добровољац, Др. Анте Кунтарић, Милан Мијић, Симо Марјанац.

Заменици: Душан Иванчевић, Димитрије Бешировић, Живојин Јеремић.

Прејседник Др. Коста Кумануди: Пошто је једна кандидатска листа, гласаћемо акламацијом. Прима ли Народна скупштина предложену кандидатску листу? (Прима). Предложена кандидатска листа је примљена.

Тачка четврта: Избор одбора за проучавање законских предлога о конвенцији за стварање међународног друштва за пољопривредни кредит, о конвенцијама и споразумима о режиму вода са Краљевином Румунијом и о конвенцији са Републиком Француском о преференцијалном поступању са југословенском пшеницом.

И овде је предложена само једна кандидатска листа. Изволите је чути.

Секретар Анте Ковач: На листи су следећи чланови: Др. Славко Шећеров, Бранко Аврамовић, Раденко Сарачевић, Стаменко Стошић, Миладин Величковић, Животије Јевтић, Младен Милошевић, Вјекослав Спидлер, Антон Клинич, Тихомир Шарковић, Радомир Брушија, др. Марко Кожуљ, Салих Бајић, Др. Отои Гавранчић, Никола Соколовић, Др. Глигорије Тадић, Александар Симоновић, Милутин Јевтић, Алија Селмановић, Хасан Торомановић, Јован Јовановић.

Заменици: Др. Стјепан Бачић, Ђорђе Парабућски, Теодосије Лазаревић.

Прејседник Др. Коста Кумануди: Пошто је једна кандидатска листа, гласаћемо акламацијом. Прима ли Народна скупштина предложену кандидатску листу? (Прима). Предложена кандидатска листа је примљена.

Тиме је дневни ред исцрпљен. Са вашим пристанком, ја ћу овај састанак закључити. Као дневни ред за наредну седницу предлажем:

Претрес извештаја за проучавање законског предлога о конвенцијама и споразумима о режиму вода Краљевине Југославије и Краљевине Румуније.

Прима ли Народна скупштина овај дневни ред? (Прима).

Пошто одбор, који је изабран, има довољно времена да претресе ове конвенције, предлажем да се наредна седница одржи у петак, у 10 часова пре подне.

Прима ли Народна скупштина овај предлог? (Прима).

Седница је закључена у 11.45 часова.

ПРИЛОГ

Господине Претседниче!

На бановинској конференцији Ј. Р. С. Д. у Нишу дана 8 маја о.г. пале су занимљиве политичке изјаве, како ваше као Претседника Кр. владе тако и вашег министарског друга г. Јураја Деметровића.

Захваљујући још увек постојећој цензури јавног живота, ми смо бар тако на срећу добили у штампи толико аутентичну вашу изјаву, да о њој не може бити никакве сумње.

Ви сте према томе у свом говору аутентично изјавили ово:

„Има један основан проблем у нашој земљи, који је важнији од свију других, јер сви други зависе од њега. То је питање, хоћемо ли ми јединство народно и државно — унитаризам, или се хоће федерација и сепаратизам. Све док се тај проблем не реши, све док у нашој земљи има елемената, са којима се мора рачунати у нашем народу, који нису на принципу народног и државног јединства, ми се не можемо, браћо, подвајати по другим основима. То прво основно питање мора да се скине са дневног реда... Народ мора бити једном позван, да поштено о том питању гласа, а не о деведесетдевет других питања. Па кад се утврди, као што смо ми сигурни, да је огромна већина народа за јединство народно и државно, за унитаристичку политику, тек онда се може разговарати и о другим питањима, која су веома важна, али мање од овог првог.“

Захваљујући вам, да сте се још у свом говору изјаснили против политичког груписања по историјским, вјерским и племенским основима, а да за то баш нисте навели никаквих особито увјерљивих ни логичних разлога, — а да сте ипак алузијом на ретове од 1912—1918 год., алузијом на рад србијанских политичара и србијанских странака, и алузијом на ратне жртве трију србијанских ратова на против баш свијесно и намјерице дали извјестан, довољно већ познат, алармантни сигнал за племенско и историјско, српско и србијанско подвајање и груписање. — Ваше су изјаве, Господине Претседниче, и опет сензационалне, те од примарне политичке важности.

Мекар да од 3 септембра пр. год имамо Устав, којим је сам Краљ дао земљи извјесно државно уређење. Ви сте усупрот тога као Претседник Кр. владе службено навјестили, да државно уређење земље није довршено, да у земљи још увијек постоји отворено питање њезиног уређења, и да се то питање мора тек наредним гласањем с дневног реда скинути.

Тако сте изјавили, да народ мора поштенним гласањем решити, да ли је за унитаризам (што има с државним уређењем посла?) или за федерацију, чиме сте први од свих службено отворили уставно питање земље, и убацили тако звана питања високе политике, како та уставна питања назива Министар вашег кабинета г. Јурај Деметровић.

Квитирајући потпуно, да би већ било вријеме, да народ поштено гласа (Да ли се само разумијемо?) ми с неприкривеном радошћу поздрављамо ваше схваћање, да народ треба да реши, да ли хоће федеративно или какво друго државно уређење.

И док се ми овако читајући ваш говор и размишљајући о некојим његовим дивним мислима, као нпр. како народ најалост често варају, како му није довољно обезбеђен слободан изражај воље, — дижемо у озоноске сфере тако зване високе политике народног суверенитета и самоодређења, — дотле нас као гром из ведра неба обара у смрдљиву стварност, те загушљиву садашњицу говор Министра вашег кабинета г. Јураја Деметровића, који је, — да иронија буде оштрија, — на тој конференцији изречен одмах после вашег.

Благодарећи опет топло цензури и г. Јурај Деметровић аутентично изрекао је ово:

„Браћо и пријатељи, не живи се од државног уређења. Ми смо десет и више година расправљали, хоће ли се унитаризам, федерација и т.д. Браћо моја, све су то питања мање важна од тога, како ће народ да живи, и када бисмо опет почели да решавамо питање, како наша држава да изгледа, онда би губили драгоцено време, а други који хоће да убаци та питања тако зване високе политике, та питања о уређењу наше државе.....“

Кад смо тако прочитали и проучили оба ова говора, те узели довољно у обзир коректуру, да Г. Министар пољопривреде по свом позиву гмиже по земљи и да нема много смисла за питања више политике ипак смо и поред тога остали запањени над дијаметрално опречним схваћањима најосновнијих проблема земље и њихове важности.

Без икаквог особитог глосирања, ови говори, Господине Претседниче просто значе ово:

1) Претседник Кр. владе вели, да је најважније питање наше земље, да ли народ хоће унитаризам или федерацију, а Министар пољопривреде опет вели, да је ово питање мање важности.

2) Претседник Кр. владе затим вели, да народ треба гласањем питање државног уређења да ријешити, а Министар пољопривреде му на то одговара да би решавање тога питања значило губљење драгоценог времена.

3) Претседник Кр. владе надаље службено поставља на дневни ред питање државног уређења и вели, да се то прије свега мора с дневног реда скинути, а Министар пољопривреде проглашује сваког онога, тко та питања о уређењу државе покреће, па и свога Претседника владе, коме је и одговорио, — непријатељем народа.

Како су на тај начин, Г. Претседниче, чланови Кр. владе питање државног уређења на јавном абору, а не у Народној скупштини покренули то, да би се Народна скупштина спрам тог питања могла оријентисати, молимо вас, да нам у њој на ову интерпелацију изволите одговорити:

1) Да ли ви и после говора члана вашег кабинета г. Јураја Деметровића остајете код тога, да је најосновнији и најважнији проблем земље којом управљате, питање њезиног уређења?

2) Да ли исто тако остајете код тога, да ово питање државног уређења има сам народ гласањем

скинути са дневног реда и гласањем решити, хоће ли федерацију, или друго какво државно уређење?

3) Ако, Господине Претседниче, остајете код ових својих исправних схваћања, мислите ли, да и даље можете остати на челу кабинета, у коме је Министар г. Ј. Деметровић, односно, мислите ли, да у вашем кабинету може остати као Министар г. Ј. Деметровић, који је ваше схваћање о народном решавању најважнијих југословенских државних проблема у вашој присутности назвао губљењем драгоценог

времена, а вас као службеног покретача овог питања — непријатељем народа?

У Београду, дана 15 маја 1932 год.

Др. Никола Никић, с. р.,

Стјепан Ваљавец, с. р.,

Др. Иван Лончаровић, с. р.,

Др. Фрањо Грубер, с. р.

Ловро Кнежевић, с. р.

